

2009. július

Jelenségnaptár

HOLDFÁZISOK

Július 7.	09:22 UT	telehold
Július 15.	09:54 UT	utolsó negyed
Július 22.	02:35 UT	újhold
Július 29.	22:00 UT	első negyed

A bolygók láthatósága

Merkúr: Hó elején még egy órával kel a Nap előtt, hajnalban kereshető a keleti ég alján. Láthatósága gyorsan romlik, 14-én felső együttállásban van a Nappal. Hónap végén már az esti ég alján kereshető, fél órával nyugszik a Nap után.

Vénusz: Feltűnően látszik a hajnali keleti égen, magasan a látóhatár felett. A hónap elején két és fél, a végén már három órával kel a Nap előtt. Fényessége $-4,1^m$ -ról $-4,0^m$ -ra, átmérője $19''$ -ről $15''$ -re csökken, fázisa $0,61$ -ről $0,73$ -ra nő.

Mars: Előretartó mozgást végez a Capricornus, majd az Aquarius csillagképben. Éjfél után kel, hajnalban látható a keleti-délkeleti égen. Fényessége $1,1^m$ -ről $1,0^m$ -ra, átmérője $4,9''$ -ről $5,3''$ -re nő.

Jupiter: Hátráló mozgást végez a Capricornus csillagképben. Késő este kel, az éjszaka nagyobb felében látható, mint a déli ég feltűnő égitestje. Fényessége $-2,7^m$, átmérője $47''$.

Szaturnumus: Előretartó mozgást végez a Leo csillagképben. Este látható, éjfél előtt nyugszik. Fényessége $1,0^m$, átmérője $17''$.

Uránusz: Éjfél előtt kel, az éjszaka második felében látható. Immár hátráló mozgást végez a Pisces csillagképben.

Neptunusz: Az esti órákban kel. Az éjszaka nagy részében látható a Capricornus csillagképben.

Kaposvári Zoltán

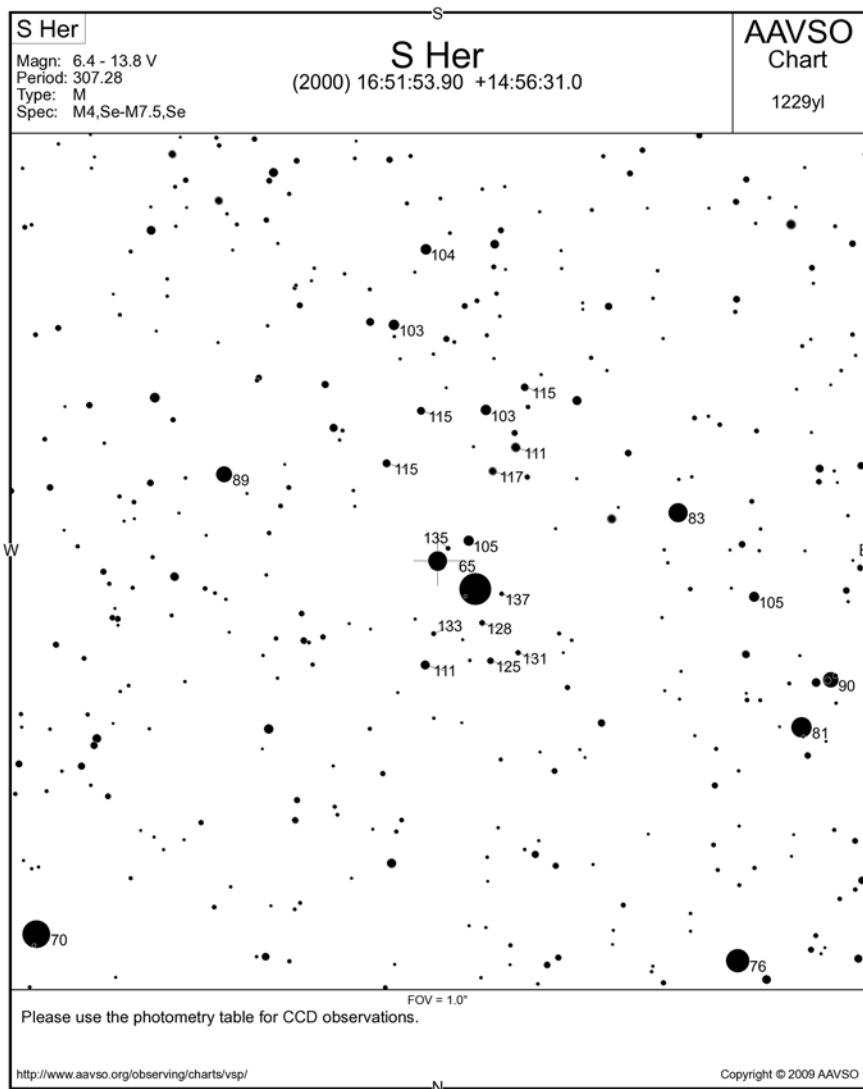
MIRA-MAXIMUMOK

	Csillag	Max. (m)	Térkép
4.	R Lac	9,1	
4.	S UMa	7,8	VA 11
5.	T Cam	8,0	VA 11
5.	W And	7,4	VA 3
9.	T Oph	9,8	
10.	SS Vir	6,8	VA 2
11.	W Cet	7,6	VA 8
12.	X Cam	8,0	VA 8
14.	Z Lyr	10,1	
16.	X Aur	8,6	VA 3
16.	X CrB	9,1	
20.	T Sgr	8,0	
20.	S Boo	8,4	VA 4
21.	T Cen	5,5	
21.	R Per	8,7	VA 8
22.	RT Cyg	7,3	VA 5
23.	SY Her	7,8	VA 13
24.	SS Her	9,2	VA 5
25.	V Boo	7,0	VA 9
26.	SU Vir	9,4	
27.	W Cam	9,5	
27.	RT Peg	9,9	
28.	R Boo	7,2	VA 14
30.	U Lib	9,6	
31.	Y And	9,2	VA 10

A hónap változócsillaga: az S Herculis

Június esték kedvelt célpontja a Hercules csillagkép, benne a fényes gömbhalmazok mellett szépszámu izgalmas változócsillaggal. Ezek egyike az S Her mira, egy 6,5 magnitúdós csillagtól alig néhány ívperccel délnyugatra.

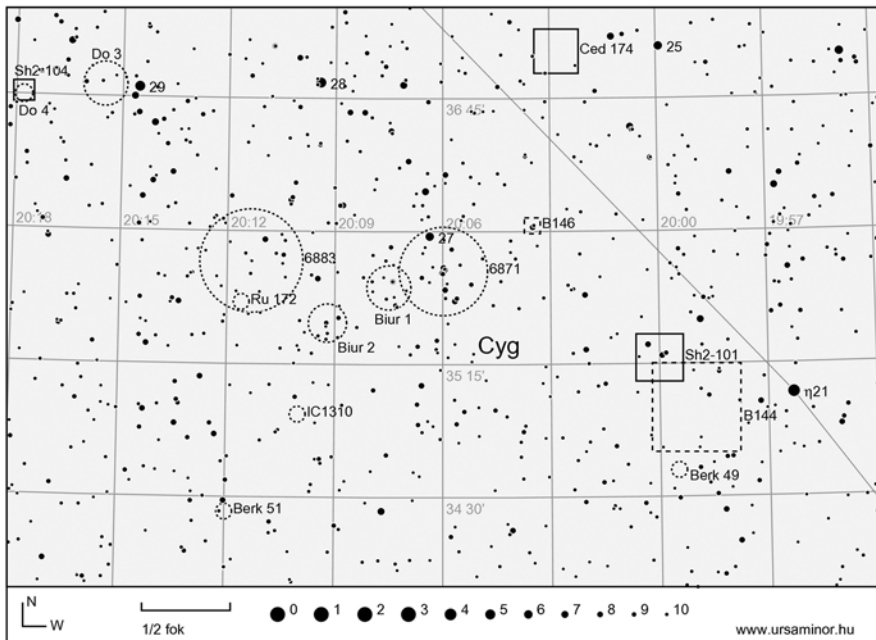
A csillag fényváltozását E. Schönfeld fedezte fel Bonnban 1856-ban, miközben a nevezetes Bonner Durchmusterung katalógushoz végzett megfigyeléseket. Spektruma M4se és M7,5se között változik a maximum és minimum között, fényessége pedig 7 és 13

magnitúdó között, 307 napos periódussal. Klasszikus pulzáló aszimptotikus óriásági változó, úton a planetáris ködök tartománya felé, amit várhatóan néhány tízezer-százezer éven belül el fog érni. Addig is azonban kis-közepes méretű távcsövekkel ideális vizuális célpont. Idén nyáron minimum körül fog

tartózkodni, ám az év második felében, az őszi láthatóság vége felé már újra maximum közelében fog ragyogni, így kitartó megfigyelők pompás változásoknak lehetnek szemtanúi.

Ksl

A 27 Cygni környéke a Tulipán-köddel (Sh2-101)

Júliusi mélyég-ajánlat

A nyáréjszakák rövidségét kellemesen ellensúlyozza az ilyenkor pompásan megfigyelhető Tejút. Különösen a zenit környékén delelő Cygnus-szakasz örvend nagy népszerűségnek.

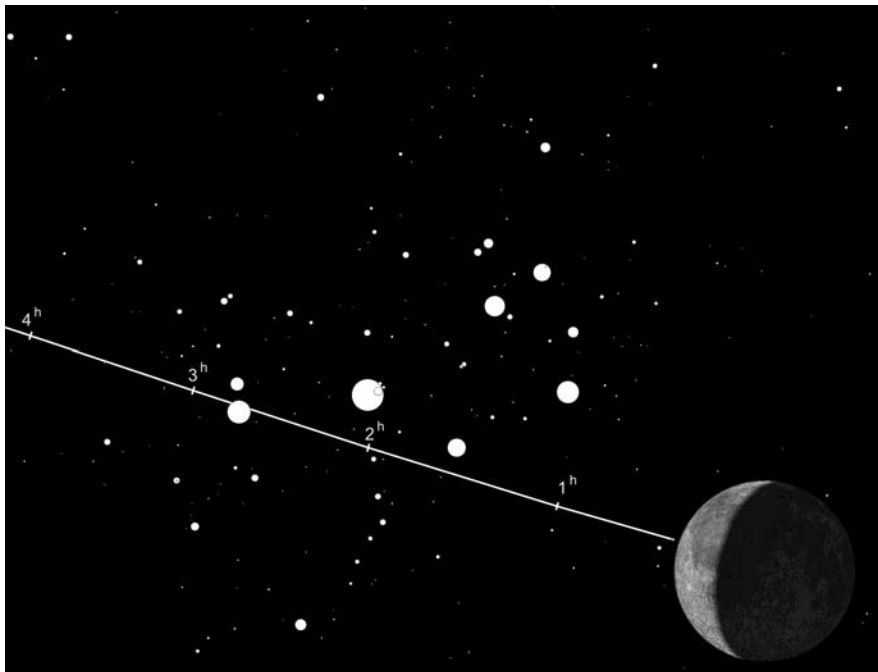
Most egy kisebb, és talán kicsit mellőzöttebb területet, a 27 Cyg környékét ajánljuk felkeresésre. Itt egy rakáson több fényes nyílthalmaz található (NGC 6871, 6883, Biurakon 1-2, Ruprecht 172), melyek az LBN 179-180-182 jelű több fokos ködkomplexumba ágyazódnak. A ködösség nem épp fényes, de RFT-kkel, szűrővel látható, digitális gépekkel lefényképezhető. A területtől szűk másfél fokkal NyDny felé lévő Sharpless (Sh2) 101 igazi csemege, hiszen a fényképeken kinyíló tulipánra emlékeztet. Ez a térség legmagasabb felületi fényességű ködje, így célszerű szűrővel (UHC, OIII) vizuálisan is leészlelni. Ilyenkor a fél fok körüli méret miatt nagyon kis (30x alatti) nagyítást kell használnunk.

Érdeemes már 6–8 cm körüli távcsövekkel is felkeresni, hiszen a diffúz ködök akár kis műszerekkel, kis nagyítással is láthatóak lehetnek, míg nagy távcsövekben nem találjuk nyomukat.

Sánta Gábor

Fiastyúk-fedés július 18-án

Újabb, látványosnak ígérkező Plejádok-fedésre kerül sor ezen a hajnalon. Ezúttal a fogyó Hold fedi el a délebbi tagokat, beleértve az Alcyonét is. A belépésre a világos oldalon kerül sor, de a gyenge holdfázis miatt ez nem sokat fog zavarni. Kilépéskor az árnyékos oldalon bukkannak elő a csillagok. Különösen látványossá teszi a csillagfedéseket, hogy az árnyékos oldalon látszani fog a hamuszürke fény, halványan kirajzolva a meg nem világított területeket is. A jelenségre kényelmes, 17–45 fokos horizont feletti magasságnál kerül sor, a közepétől már erősen zavarni fog a szürkület.

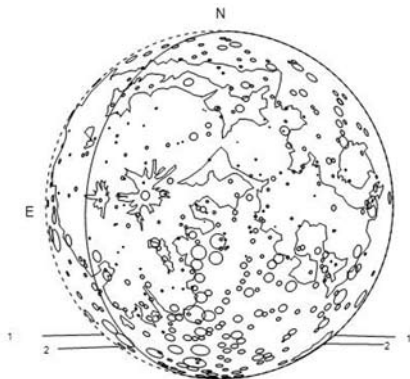
Július 18-án 1:06 UT-tól elfedi a Hold a Fiasztúkot. A jelenség az ágasvári iffjúsági tábor egyik érdekes eseményének ígérkezik

π Scorpii-fedés július 3-án

2009. július 3. 19:27 UT. A Hold mögé belép a π Sco (2,9^m, 88,6%-os növekvő holdfázis), kilépés 20:22 UT-kor.

Az áprilisi sűrű fedés után ezen a napon teljesen kísérőnk mögé kerül a π Sco. A többes rendszer a Hold keleti, árnyékos oldalán fog belépni, és majdnem egy órán keresztül tartózkodik mögötte. A navigációs szürkületben zajló jelenség idején delel majd kísérőnk (16–18 fok magasan), így a megfigyeléshez csak jó időre és megfelelő déli kilátásra van szükség. A Hold erős fázisa és a szürkület miatt a halvány tagok azonosítására most sem lesz lehetőség.

A Budapestre számított belépés 19:27:19 UT, a kilépés 20:22:12 UT. Debrecenben 19:30:29 UT-kor lesz a belépés és 20:27:43 UT-kor a kilépés. Az ország többi településein néhány perc eltérés várható ezektől az értékektől.

A mellékelt ábrán a π Sco útját tüntettük fel a Hold mögött. Az 1-essel jelölt útvonal a budapesti, a 2-essel jelölt a debreceni észlelhetőséget mutatja.

Snt–Szs